

Prof. dr. Izet MAŠIĆ

Prof. dr. Mustafa Beganović - život i djelo

Kako to obično biva i kako je to već uobičajena praksa ovih naših turomnih bošnjačkih prostora, svoje velike znamenite intelektualce počinjemo vrednovati, cijeniti i lijepo o njima besjediti tek onda kad ih izgubimo. I jedna druga, možda istinitija konstatacija - kad su u pitanju ljudi iz manjih sredina, iz kasaba poput naše Gračanice, takvi ljudi dožive mnogo veću slavu, reputaciju, afirmaciju i dignitet tamo negdje daleko, a ne u svom rodnom mjestu. Ne znam da li se u ovu priču uklapa rahm. prof. dr. Mustafa Beganović, do sada najveći Gračanlija u Sarajevu - koji iznenada preseli 21.1.1998. godine. Znam samo da je bio istinski gračanički izdanak i da je stil i način na koji je to ispoljavao bio poseban božiji dar. O tome su biranim riječima na njegovoj dženazi govorili uvaženi profesori, njegovi prijatelji, drugovi, zvaničnici. Neka ovi redovi budu skroman prilog za naučnu biografiju ovog velikog intelektualca.

1. Školovanje i društveno-pedagoški rad

Rođen je 7.8.1939. godine u Gračanici. Diplomirao je 1967. godine na Stomatološkom odsjeku Medicinskog fakulteta u Sarajevu, magistrirao 1972, specijalistički ispit iz stomatološke protetike položio 1975, doktorску disertaciju odbranio 1976. godine. Bio je prvi doktor stomatoloških nauka iz redova diplomiranih studenata sarajevskog Stomatološkog fakulteta. Iste godine izabran je za docenta na Stomatološkom fakultetu u Sarajevu.

Za vanrednog profesora izabran je 1981, a za redovnog 1986. godine.

Svoje stručno i naučno obrazovanje obogatio je boravkom u više navrata na univerzitetskim klinikama u zemlji i inozemstvu. Stalno radeći na svom stručnom i naučnom usavršavanju stekao je ugled vrsnog nastavnika-pedagoga, kako među studentima tako i među svojim kolegama u zemlji i inozemstvu. Kao nastavnik i rukovodilac ostvario je značajne rezultate kako u nastavi, tako i na naučno-istraživačkom i stručnom planu. Posebno se isticao vrlo korektnim odnosom prema mladima, na koje je nesebično prenosio svoje znanje.

Bio je vrlo aktivan u stručnim, društvenim i društveno-političkim organizacijama. U njima je obavljao niz odgovornih funkcija, od kojih izdvajamo sljedeće: bio je predsjednik Saveza studenata Medicinskog fakulteta, predsjednik Saveza studenata medicine i stomatologije Jugoslavije, tri mandata član Savjeta Univerziteta, član Vijeća medicinskih nauka Univerziteta, član Komisije za ocjenu naučno-istraživačkih projekata iz oblasti nauka pri SIZ-u SR BiH, predsjednik Poslovnog odbora Instituta i klinika Stomatološkog fakulteta, kao i predsjednik Predsjedništva Udruženja stomatologa Jugoslavije, predsjednik sekcije stomatologa BiH, sekretar časopisa "Stomatološki vijesnik", član Udruženja za dentalnu edukaciju Evrope i odgovorni rukovodilac za Jugoslaviju, član Predsjedništva Udruženja protetičara Jugoslavije i Evrope, predsjednik Zajednice stomatoloških fakulteta Jugoslavije, predsjednik Savjeta Univerzitetskog centra međunarodnog prijateljstva u Sarajevu, član Savjeta Univerziteta u Sarajevu, član Predsjedništva CEDUS-a Sarajevu, dekan Stoma-

tološkog fakulteta Sarajevo, član Upravnog odbora Fonda za razvijanje naučno-nastavne i naučnoistraživačke djelatnosti Univerziteta u Sarajevu, član Savjeta Medicinskog fakulteta u Sarajevu itd. itd. U svim tim organizacijama, a naročito stručno-pedagoškim uživao je veliki ugled, zasnovan na radu i ličnom primjeru.

Za svoj trud i zalaganje, za rezultate koji su uvijek bili od društvene koristi ili naučno priznati i primjenjivani u stomatološkoj praksi, a posebno za društveno angažiranje, prof. Beganović je dobio više značajnih društvenih priznanja, od kojih izdvajamo: Orden zasluga za narod sa srebrnom zvijezdom, Srebrna značka sa Poveljom SSRN Sarajevo, Plakata Univerziteta u Sarajevu, Plaketa grada Gračanice, Plakata OK XIV ZOI Sarajevo, Diploma društva ljekara BiH, Priznanje udruženja stomatologa Jugoslavije, Povelja Andragoškog zavoda Zagreb, Diploma Svjetskog udruženja stomatologa i Šestoaprilaska nagrada grada Sarajeva itd.

Čitav rat dr. Beganović proveo je u opkoljenom Sarajevu, dijeleći sudbinu svojih sugrađana. U periodu kad je bilo najteže, obavljao je dužnost ministra zdravlja u jednom od najdelikatnijih resora prve ratne vlade Bosne i Hercegovine.

2. Stručna i naučna djelatnost

Dugi niz godina profesor Beganović bavio se problemima veoma čestih promjena na oralnim tkivima kod nosilaca zubnih proteza. Pojmovno je razjasnio ova djelovanja i u literaturi uveo pojam "protezna stomopatija", koji je općeprihvaćen u svijetu. Također je ovo oboljenje sistematizirao prema etiološkim faktorima i odredio mu terapijske smjernice.

Protezne stomopatije danas više ne predstavljaju terapijski problem. U sklopu istraživanja ovog oboljenja, profesor Beganović je uveo originalan metod identifikacije *Candidae Albicans*, metodom skarifikacije protezne baze, kojim se gljivica *Candidae Albicans* ustanovljava četiri puta češće u odnosu na ranije poznate metode.

Rješavajući problem proteznih stomopatija, profesor Beganović je razvio i originalnu metodu dokazivanja ostatnog monomera u akrilnim protezama, kao i metodu njegovog eliminiranja. Ovim postupkom postignuto je da se rezidualni monomer, kao i izrazito toksična supstanca, skoro u potpunosti eliminira iz zubne proteze. Ovaj metod izazivao je veliko interesovanje u stomatološkoj nauci. U pokušaju supstitucije uvoza skupih uvoznih aparata individualnih artikulacija koji služe za registraciju pozicije i pokreta donje vilice i temperomandibularnog zgloba, profesor Beganović je u svom radu "Definisanje kranijometrijskih tačaka na mandibuli u cilju određivanja prostornog odnosa protetskih ravni" mjerenjem na ozubljenim lobanjama izračunao matematičkim putem prostorni model orijentacione protetske ravni, koju na osnovu date tabele, određivanjem referentnih antropometrijskih tačaka, može odrediti svaki ljekar u praksi.

Kao izvanredni poznavalac planiranja parcijalnih zubnih proteza, prof. Beganović je 1988. godine bio pozvan na Univerzitetsku kliniku Munster, gdje je zajedno sa prof. Markskom radio na problemu estetskog funkcionalnog rješenja parcijalne proteze. Vlastitim originalnim projektima razvio je metodu tzv. Intarzione kvačice, koja je već uvedena u literaturu i praksu.

Profesor Beganović je autor udžbenika "Stomatološka protetika - pretklinička protetika". Jedan je od autora jugoslavenskog udžbenika "Dostignuća u stomatološkoj protetici". Preveo je i dva strana udžbenika na naš jezik.

Bio je glavni istraživač u 12 naučnoistraživačkih projekata koji su finansirani od tadašnje Samupravne interesne zajednice nauke i udruženog rada. Svi ti projekti visoko su ocijenjeni od strane recenzenata i našli su primjenu u svakodnevnoj praksi.

Za školsku 1988/89. godinu prof. Beganović je dobio profesorsku stipendiju od DADA - kako bi produžio rad na projektu estetske retencije parcijalne proteze.

Učestvujući u makro-projektu "Dobivanje i evaulacija lijekova domaćeg porijekla", kao glavni istraživač i mentor u segmentu Dentala, zajedno sa istraživačima "Bosnalijeka" i Stomatološkog fakulteta uspio je da se proizvedu dentalni preparati "provicav" i "bosalgina" koji su proizvedeni iz domaćih sirovina, sa vlastitim recepturom i tehnologijom.

Ako se ima u vidu da su ti preparati nabavljani iz uvoza za devize, onda je jasno koliki je značaj tog projekta.

Pored velikog angažiranja u svojoj redovnoj nastavno-naučnoj djelatnosti na Fakultetu, posebnog zalaganja i vrijednih rezultata u naučno-istraživačkom radu, profesor Beganović je bio angažiran i u postdiplomskoj edukaciji. Više puta je bio mentor tokom specijalizacije iz stomatološke protetike, kao i mentor pri izradi magistarskih i doktorskih teza.

Kao dekan Stomatološkog fakulteta u Sarajevu, profesor Beganović je bio specijalno angažiran na rješavanju eg-

zistencijalnih problema koji su bili doveli u pitanje mogućnost obavljanja edukativnog procesa na tom fakultetu. U tom smislu u saradnji sa PO SOUR UMC-a, Univerzitetom u Sarajevu, kao i SIZ-om za zdravstvu zaštitu - realizirani su ne samo Statutom Fakulteta predviđeni oblici organizacije Stomatološkog fakulteta (u duhu Zakona o visokom obrazovanju) nego i Samoupravnog sporazuma o vršenju zdravstvene djelatnosti. To je predstavljalo poseban kvalitet više, jer je u periodu od 1981-1984. godine Stomatološki fakultet bio potpuno lišen sredstava za rad u zdravstvenoj djelatnosti, što je ugrožavalo edukativni zdravstveni proces na kliničkim stomatološkim predmetima.

Realizacijom sredstava iz zdravstvenog rada, ostvarena su prava nastavnika i saradnika Stomatološkog fakulteta (koji su i zdravstveni radnici najvišeg ranaga u Republici) na zdravstveni rad, i omogućeno stvaranje materijalne osnove za obnavljanje osiromašene nastavne baze Stomatološkog fakulteta. Regulirani su i odnosi sa Medicinskim fakultetom u Sarajevu na kojem se izvodila nastava na bazičnim i kliničkim medicinskim predmetima i za studente stomatologije. Realiziran je i dogovor o saradnji sa Univerzitetom u Prištini, te međusobna povezanost sa stomatološkim fakultetima u Skoplju i Novom Sadu.

U toku 1985. godine potpisan je sporazum o poslovnoj i naučno-istraživačkoj saradnji sa RO "Bosnalijek" Sarajevo, te su se stvorile mogućnosti za ubrzaniji naučno-istraživački rad i povezanost Stomatološkog fakulteta sa udruženim radom.

U sklopu obilježavanja 25. godišnjice rada Stomatološkog fakulteta, početkom oktobra 1986. godine, orga-

nizirana je velika manifestacija - prezentiranje struke i nauke u SR BiH kroz Stomatološku nedjelju SR BiH u Neumu. Kao predsjednik Organizacionog odbora, profesor Beganović je najviše doprinio uspješnom organiziranju ovog naučnog skupa, koji je okupio 2000 stomatologa iz cijele Jugoslavije - sa 600 stručnih i naučnih referata iz savremene stomatološke problematike. Poseban značaj ovoj manifestaciji dalo je organiziranje Međunarodne izložbe dentalne opreme i materijala na kojoj je učestvovalo 30 stranih i domaćih izlagača. Pored prezentiranja najsavremenije opreme, tehničkih i tehnoloških mogućnosti, u okviru izložbe bila je predstavljena i najnovija udžbenička i stručna literatura iz oblasti stomatologije.

Prof. dr Mustafa Beganović publicirao je preko 80 naučnih radova i javno istupao na mnogim jugoslovenskim, evropskim i svjetskim stomatološkim kongresima i drugim naučnim skupovima. Iz velikog opusa naučno-istraživačke aktivnosti treba posebno istaći radove koji ga svrstavaju u red istaknutih stomatologa protetičara u bivšoj Jugoslaviji.

3. Bibliografija naučnih i istraživačkih radova

1. Beganović M., Vajzović J., Drakulić B., Salihagić A., Dimenzionalne promjene alginatnih masa (Bosolgin i Palgat) čuvanih u različitim uslovima, *Stom. vj.* 1980;9(3-4): 107-11.
2. Petronijević S., Sulejmanagić H., Beganović M., Kliničko ispitivanje djelovanja Lidocaina, Prokaina i Butanilkaina, *Stom. gl., Srb.* 1981;38(3): 159-64.
3. Vajzović J., Beganović M., Učestalost mobilnih zubnih proteza prema dobu i spolu kod stanovništva Sarajeva, *Zbornik radova III stomatološke nedjelje Crne Gore, Titograd,* 1981: 463-6.
4. Beganović M., Kritička rasprava o uzrocima resorpcije viličnih kostiju, *Zbornik radova III stomatološke nedjelje Crne Gore,* 1981: 566-8.
5. Beganović M., Ceribašić O., Vajzović J., Šimunović M., Šuljak A., Promjene na oralnim tkivima kod nosilaca zubnih proteza, *St. vj., BiH* 1983;11(3-4): 115-26.
6. Šoškić M., Blagojević O., Beganović M., Šuljak A., Vajzović J., Posljedice empirizma u planiranju parcijalne proteze, *St. vj., BiH* 1984;13(3-4): 77-81.
7. Beganović M., Ceribašić O., Gnatomat osobnosti i razlike u odnosu na neke druge simulatore artikulacije, *VIII kongres stomatologa Jugoslavije, Vrnjačka Banja* 1984.
8. Beganović M., Šuljak A., Naša iskustva sa Heliocolor sistemom u zbrinjavanju gleđnih defekata, (*Predato u štampu St. vj., BiH*).
9. Beganović M., Klinische Erfahrungen mit dem Heliocolor-System bei der Behebung von Frontaldefekten sowie toxikologische Testergebnisse, *Philips Journal (München),* 1986.
10. Beganović M., Ceribašić O., Značaj akrilata u stomatološkoj protetici, U: *Dostignuća u stomatološkoj protetici II, Ured. M. Suvin, D. Branovački, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb,* 1985: 464-75.
11. Topić B., Arifhodžić F., Demirović D., Šehović Z., Skopljak E., Beganović M., Filipović M., Percussion dynamics in the stages from growth to the edentulousness, *Folio Med. Sar.,* 1981;16: 81-92.

12. Bilanović D., Beganović M., Vajzović J., Razvoj metode za uklanjanje ostatnog monomera iz gotove zubne proteze, Zbornik radova III stomatološke nedjelje Crne Gore, 1981: 529-33.
13. Sulejmanović H., Bratović S., Kućanski B., Beganović M., Bilanović D., Promatranje aluminijum-oksidnih implantata scanning elektronskom mikroskopijom tretiranim u različitim puferskim sistemima, Stom. vj., BiH, 1982;11(3-4): 19-22.
14. Beganović M., Ceribašić O., Kerzić S., Vajzović J., Šimunović M., Definiranje kranimetrijskih tačaka na mandibuli u cilju određivanja prostornog odnosa protetske ravni, Evropski kongres protetičara, Beograd 1982.
15. Sulejmanović H., Kućanski B., Gojkov T., Beganović M., Klinička ispitivanja aluminijumoksidnih implantata kod eksperimentalne životinje, Stom. vj. 1983;11(3-4): 95-104.
16. Beganović M., Ceribašić O., Lončarević A., Al Samorai MM, Bilanović D., Biologische Aktivitäten der Acrylate und deren Zustaze, III evropski kongres protetičara, Bad Nuheim, 1983.
17. Petronijević S., Beganović M., Oslobođanje prostoglandina nakon mehaničke iteracije gingive, SGS 1984;31(2): 113-7.
18. Šehović Z., Beganović M., Arifhodžić F., Šimunović M., Vajzović J., Procjena funkcionalne adaptacije kondila mandibule u protetskoj terapiji totalno bezubih pacijenata, Stomatološki fakultet, Sarajevo 1981.
19. Beganović M., Bilanović D., Mulabegović N., Šimunović M., Vajzović J., Drakulić, Karakteristike fizičko-mehaničkih, hemijskih, bioloških i kliničkih ispitivanja akrulata proizvedenih u RP "Poligaland-plastik" Volčja Draga, Stomatološki fakultet Sarajevo.
20. Beganović M., Vajzović J., Šimunović M., Al Samorai MM, Ispitivanje zuba polident SLTS i Polident Cross Linked. (Biološki aktivitet, otpornost na habanje i učestalost potrebe pojedinih boja zuba), Stomatološki fakultet Sarajevo, 1982.
21. Beganović M., Mulabegović N., Drakulić B., Kezić S., Biomehanička istraživanja svojstva vještačke smole marke "Polident HL-K" firme Poligalant, Stomatološki fakultet Sarajevo, 1983.
22. Beganović M., Konjhodžić H., Mulabegović N., Kezić S., Drakulić B., Duvnjak B., Šuljak A., Karakteristike kompozitnog materijala "Polifil" proizvedenog u RO Poligalant Plastik, Volčja Draga, Stomatološki fakultet Sarajevo, 1983.
23. Beganović M., Modifikacija endogenih aktivnih supstanci u oralnim tkivima kao posljedica djelovanja stomatoloških nadoknada, Stomatološki fakultet Sarajevo, 1984.
24. Beganović M., Mulabegović N., Kezić S., Drakulić B., Šuljak A., Istraživanje komparativnih osobina kompozitnih materijala Elcefil 60 i Empefil firme Poligalant, Volčja Draga, Stomatološki fakultet Sarajevo, 1984.
25. Beganović M., Konjhodžić N., Filipović M., Malić M., Petronijević S., Ispitivanje terapijskih efekata propolis gel-a na inflamiranu oralnu mukozu, Stomatološki fakultet Sarajevo, 1985.
26. Beganović M., Dobijanje i evulacija lijekova domaćeg porijekla, Segment dental, Provicav R, Stomatološki fakultet Sarajevo, 1985.
27. Beganović M., Drakulić B., Šuljak A., Komparativna ispitivanja fizičko-mehaničkih osobina materijala: Haliotrans, Heliomolar i Isomolar, Stomatološki fakultet Sarajevo.